

ПАГОНЯ

№ 35 (134)

15 - 21 верасьня 1995 г.

Кошт 600 рублёў

**НЯМА СЬВЯТА
ТОЛЬКІ ДЛЯ
ВАР'ЯТА!**

- ст. 2.

**ЧАМУ
ДАРАЖЭ
ХЛЕБ?**

- ст. 3.

**ЯКАЯ ЯНА,
ГІСТАРЫЧНАЯ
ПРАУДА?**

- ст. 4.

**ПРАГРАМА ТЭЛЕБА-
ЧАНЬЯ НА ТЫДЗЕНЬ:
Менск - Варшава - Мас-
ква - Санкт-Пециярбург.**

У СЪВЕТЛЮЮ БУДУЧЫНЮ - З «БЕНЕФОНAM»!

125-ці гадовы Уладзімір Ільч, які, як вядома, і зараз жывей усіх жывых, у апошнія часы стаў зацятым аматарам спорту і рэкламы.

Ня так даўно пад носам у правадыра гарадзенскія хлопцы дэманстравалі сваё майстэрства вулічнага баскетбола, а 8 верасьня на плошчы ля помніка было праведзена рэклама шоў фінскай кампаніі «Бенефон», якая распрадае тэлефоны сотовай сувязі. Фінскія

хлопцы Міка і Мікі прываблівалі патэнцыяльных пакупнікоў спецыяльнымі нумарамі мотаакрабатыкі, конкурсамі кіравання адмысловым роварам, гаваркі вядучы ўесь час усіхвалу прыгожых гарадзенскіх дзяўчут ды «прекраснага Владимира Ільчыча», абяцаў скідку ў 150 долараў тым, хто пажадзе ту жа купіць тэлефон. Глядачы ахвотна бралі ўзбел, шо разгледзілі выставу тавараў, але кошт гэтых, безумоўна, вельмі карысных апаратуў сέньня па кішэні толькі адзінкам. Рэкламнае шоў «Бенефон» было спланаванае хутчэй з прыцэлам на будучыню. А яна, як вучыў вялікі Ленін, абяцае быць съветлай.

В.ЛЮДВІКОВІЧ.

правадыру ўсіх працоўных калія чыгуначнага ваклада.

Міліцыя затрымала аднаго падазронага на месцы здарэння і шукае яшчэ аднаго. Вінаваты затрыманы ці не - невядома, але ён быў зьбіты дубінкамі і нагамі «на чорны яблык». Па факту пашкоджання помніка ўзбуджана крымінальная справа.

Зыміцер ХІТРОВІЧ.

З КУВАЛДАЙ НА ЛЕНИНА

8 верасьня лідзкая міліцыя сустрэла Дзень беларускай вайсковай славы ў поўнай баявой гатоўнасці.

У бронекаміэльках, з аўтаматамі, на машинах і пешшу міліцыянты гойсалі па Лідзе ў пошуках двух дзеюкоў, якія ноччу кувалдай адбілі галаву ад помніка

КРЫЎДЗІЦЕЛЬ ТЭЛЕВІЗІЁНШЧЫКАЎ ПАКАРАНЫ

Як паведамляя «Пагоня», 10 ліпеня трактарыст калгаса «Кастрычнік» Гарадзенскага раёну П. Скоблікаў, будучы «падмухай», наўмысна наехаў трактарам на «Масквіч» абласнога тэлерадыё-аб'яднання.

Дзякую Богу, члены здымачнай групы не пацярпелі. Затое студыяна аўтамашына фактычна ператварылася ў металапом. Пагэтаму факту кіраўніцтвам

тэлерадыёаб'яднання была складзена адпаведная заява ў гарадзенскі РАУС.

Учынак П. Скоблікаў не прыйшоў ямударма. 7 верасьня нарсуд Гарадзенскага раёну прыгаварыў яго да трох гадоў пазбаўлення волі ўмоўна з «абавазковым прыцягненнем да працы ў месцах, вызначаемых ворганамі, якія адказваюць за выкананне прыгавору».

Д.А.

ЗАСТАЎСЯ АПОШНІ ШАНЦ!

Для гарадзенцаў і жыхароў вобласці падпіска на «Пагоню» працягнута да 20 верасьня.

Ф.СН

Міністэрства сувязі Беларусі
«Белсвяздрук»

АБАНЭМЭНТ на газету

63124

ПАГОНЯ

Колькасць камплектаў 1

на 1995 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	XXX
---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

Куды

(паштовы індыкс)

(адрес)

Каму

(праўнічы, іншыя)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА

на газету 63124

ПАГОНЯ

Колькасць камплектаў 1

на 1995 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	XXX
---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

Куды

(паштовы індыкс)

(адрес)

Каму

(праўнічы, іншыя)

БАЦЬКА ЗЪЛТАВАЎСЯ

Навучальны год у прафтэхвучэльнях вобласці пачынаўся нярадасна. Будучыя хлебаробы і электрыкі, кіроўцы і трактарысты, швачкі і гароднікаводы - словам, усе, каго мы многія гады з гонарами называлі рабочай зъменай, даведаўшыся, што презідэнт пазбавіў іх галоўнай прывilei - дзяржзабесьпячэння - міркавалі, як выхысьць бяз грошай, бяз ежы, без адзення... Но разумныя дзядзькі, напісаўшы новыя распаряджэнні, палічылі, што 15-гадовым юнкам і дзяўчатаам хопіці аднаразовая харчаваныя ў сталоўцы. І ўсё: нікай, як раней, стыпендіі, аддзення. Гэта прытым, што большасць навучэнцаў толькі на ўсё гэта, якія прыходзяць, якія прыходзяць на хатах не выхыдзяць.

ЗАБІЛІ АМЭРЫКАНСКІХ ШПІЁНАЎ?

У апошнія дні ўсе сродкі масавай інфармацыі съвету аб'ядніло падведамленне, што непадалёк ад Бярозы беларускія супрацьпаветраныя сілы зъбілі паветраны шар, які перасёк польска-беларускую мяжу. Загінулі два пілоты, якія былі на борце шару.

У афіцыйнай заяве нашага ўраду гаварылася, што «аб'ект» быў заўважаны ранкам 12 верасьня. Дзіве гадзіны беларускія супрацьпаветраныя сілы спрабавалі ўступіць у контакт з пілотам. Вакол шара лётаў верталёт ВЛС, рабіліся папераджальная стрэлы, але лятаючы аб'ект працягваў рухацца «у глыб тэрыторыі Беларусі». І тады было прынята рашэнне зьнічыць яго. У выніку загінулі людзі, «асобы якіх высыяляюцца». Між тым, уесь съвет ведае, што загінулі амэрыканцы. Больш таго, польская тэлебачаныя паведаміла, што шар быў зъбіты стрэлам салдата. Аднак усю прауду, безумоўна, скажа намі створаная презідэнтам камісія на чале з Міхailам

Ламалі галовы дырэкторы вучэльня, выкладчыкі. Ну якай вучоба на гадынны стаўнік? Які глядзець у очы дзеяці, іх бацькі?

Але, нашчасце, бацька зълітаўся. Па новым указанні навучэнцы з вёскі, якія ні маюць магчымасці пасынка, і павячэрца ў хаце, змогуць харчавацца ўсталоўцы. Астатнім жа застаецца спадзяўца толькі на ўласных бацькоў.

Гледзячы на ўсё гэта, на паўпустыя кішэні педагогаў, на адносіны ўраду да адукцыі, міжволі думаеш: а навошта яна наўгур, гэта навука? Навошта ПТВ з іх высокаваліфікаўнімі выпускнікамі? Рабочы ж ён чым дурнейшы, тым менш патрабуе... А на торжышча ўсе дыплому прымаюць...

Ала БІБІКАВА.

Мясцініковічам... Яна, напэўна, высыветліць, што на борце шара заходзіліся яздзерныя боегалоўкі, прызначаныя для презідэнцкай раздзіэнцыі, і адкажа на пытаныне, колькі каштует чалавече жыццё. На фоне апошніх заяўў беларускага кіраўніцтва аб неабходнасці стварэння альтэрнатыўнага НАТА ваенага блоку дзяржаў СНД, глебадля абвастрэння адносін з Захадам знойдзена.

Між тым, акрамя зъбітага быў і яшчэ адзін паветраны шар, які прызымліўся 12 верасьня непадалёк ад Зэльвы. На борце яго таксама заходзіліся два грамадзяніны ЗША. Як высыветлілася, у Швайцарыі быў дадзены старт міжнародных спаборніцтваў па паветраному плаванню, удзельнікі якіх ізляцелі на Гарадзеншчыну. Ніякіх парушэнняў у іх дзеяньнях ні міліцыя, ні памежнікі не заўважылі, і таму ў той жа дзень амэрыканцы разам са швайцарцамі, якія на мікраутобусе суправаджалі палёт эkipажа, накіраваліся ў Польшчу.

Р.Д.

ПАМЕРЦІ НЕ ПАМРЭМ, АЛЕ І...

Як паведаміў на прэс-канферэнцыі, прысьвечанай падрыхтоўцы Гарадзенскай вобласці да зімы наўмыснай старшыні аблікаванаму В. Чорны, аб'яднанне «Гродна-энерга» пры нарматыве 44 тысячаў тон назапасіла 60 тысяч. Дастаткова нарыхтавала вугля жыльё-камунальна гаспадарка. Затое на торфу, брыкету, драхах ёсьць пытаныні. Аналагічная сітуацыя з пячным палівам. Яшчэ горшія праўды ў сельскай гаспадарцы. І калі, па словах В. Чорнага, мазута нарыхтавана 90% ад патрэбы, то «запасы вугля складаюць мізерны пракцэнт».

На сёньняшні дзень на вёсці налічваецца 250 тысяч спажыўцоў паліва. Як вядома, грамадзяне аплочваюць 40% яго чаны, астатніе кампенсуецца за кошт бюджету. Патрэба ў датычніх складае сёлета 68 мільярдаў 763 мільёны рублёў, урадам жа прадугледжана выдзяліць 43 мільярдаў 400 мільёнаў рублёў. А за восем месцаў вобласць атрымала толькі 24 мільярдаў 66 мільёнаў. Калі будзе выдзеленне астатніх, сказаць цяжка. Тоэ ж датычыцца і бюджетных арганізацый на сяле. Для іх забеспячэння палівам выдзелена 50% сродкаў ад неабходнага. Нядзіўна, што ўстановы аховы здароўя забясьпечаныя ім на 43%, школы і ворганы сацзабезпячэнія - на 38%, а сельскія саветы толькі на 23%. Пэўныя надзеі ў сувязі з гэтым ускладаюцца на абласны бюджет. Але, як кажуць, надзея памірае апошні.

Няважныя праўды з палівам і на шрагу прымысловых прадпрыемстваў. Так, напрыклад, Гарадзенская тонкасуконне аўтаднічнае назапасіла толькі 20% мазуту. У цэлым жа гэта віду паліва прадпрыемствам нарыхтавана дастаткова. Але існуе іншая праблема - неплацяць. Тому запасычанасць «Гродна-энерга» з газ складае 132 мільярдаў рублёў (57 мільярдаў - з минулага года), за пакупную энергию - 78 мільярдаў рублёў. Нядзіўна, што аб'екты, якія не адлючоўцца ад кірніц спажыўців, можна перапаць па пальцах. У сваю чаргу, газавая гаспадарка Гарадзеншчыны завінавацілася Расеі 188,3 мільярда рублёў, і гэта на пачатак верасьня. Праўда, кіраўнікі прымысловых прадпрыемстваў зразумелі, што набліжаецца зіма, і пачалі разылічвацца. Калі за ліпень аплаты за газ складала 25%, а за электраенергію - 30%, дык ў жніўні - ужо 75% і 80% адпаведна.

Існуе ўлэўненасць, што Гарадзеншчына не застанеца зімой без цяпла і съвята, бо

нарматыўныя запасы паліва ствараюцца, каб працаваць на іх у выпадку адключэння энергіі ці газа. Так, толькі эксплуатацыйныя запасы газа на ЦЭЦ дазваляюць працаваць цэлы месец. Акрамя таго, існуе із дзяржавай запасы. За дзёнгі Расея можа адлючыць газ у любы момант, але наўрад ці гэта зробіць. Тольк

15 - 21 верасьня 1995 г.

2

ПАЛІТЫЧНАЯ СЦЭНА

ПРАВА - ЁСЬЦЬ ВОЛЯ ПАНЮЧАГА, АЛЬБО МАРКСІЗМ - НЕ ДОГМА

Любы савецкі чалавек, якому пашчасыціла атрымаць бясплатную адучыню, ведае, што славуты сваёй бардою германскаподданы герр Карл Маркс, засвоіўшы працы сваіх землякоў Гегеля і Феербаха, адкрыў квінтэсэнцыю грамадзкага існаваньня: усё пачынаецца барацьбой класаў за свае інтарэсы. Адсюль шляхам простага катэгарычнага сілагізму ён вывеў азначэнне права: права - ёсьць воля пануючага класа, уведзеная ў закон. Вялікі расейскі рэвалюцыянер Ульянаў па мінушчы Ленін творча разьвіў марксізм, выкінуўшым з гэтай формулы «закон», цалкам справядліва палітычныя яго мелкабуржуазным перажыткам 19 стагоддзя. Сапрайды, калі клас мае досьць сілы, каб працаўца, навошта яго воля класа павінна абязвязкова «уводзіцца ў закон»? Таварыш Сталін прадоўжыў справу Леніна, а таму зформулы Маркса прыбраў «пануючы клас». І праўда, пайдзі разъбярыся, чыя там воля і хто там пануе. Наступныя савецкія кіраўнікі творчыя гэтым накірунак марксізму не распрацоўвалі, выкідаць яшчэштосьці было не магчыма.

Ды толькі жыцьцё на месцы не стаіць. Яно стаіць усё новыя і новыя задачы. Маркс жыў у часы манархіі,

Ленін і Сталін - за савецкай ўладай. Хто мог прадбачыць, што замест камунізму нам давядзеца жыць у презідэнцкай рэспубліцы. Чым жа мае быць права ва ўмовах презідэнцкага кіраваньня? Амаль штодзённыя Указы презідэнта паказваюць, што адказ і на гэтае пытаньне ўжо маем. Хто ініцыятар стварэння новага, эксклюзіўна беларускага, падыходу да права - вядома. Вядома таксама, што да яго быў запрошаны Мар..., не не Маркс, а так, іншы чалавек. І вось грамадзтва мае нарэшце тэарытычную базу і практичную інструкцыю па пытаньнях права: **ПРАВА - ЁСЬЦЬ ВОЛЯ ПАНЮЧАГА, УВЕДЗЕННАЯ Ў ПАДЗАКОННЫ АКТ**.

Некаторыя дагматыкі могуць сказаць (не сказаць, дык падумаць), што гэта рэвізіянізм, маўляў, дзе ізноў «клас» і «закон»? Аднак, кожны сапраўдны малады прагматык разумее, што Мар..., прабачце, той іншы чалавек, мае рацюю. Тому што адразу вярнуцца да формулы герра Маркса немагчыма. Трэба пасыльдоўна ачышчацца ад скажэнняў і кадравых перааджэнняў.

Вось чаму усе, хто не зьяўляеца паліцаем, атраб'ем, шпіёнам і западэнцам, цалкам і без ваганняў у імя стабілізацыі падтрымліваюць чарговую перамогу ісцінна народнай думкі.

Сяргей САМАСЕЙ.

НЯМА СЬВЯТА ТОЛЬКІ ДЛЯ ВАР'ЯТА!

Нягледзячы на ўсе намаганыні беларускага ўраду дыскрэдытаўца спрашу съвятаваньня Дня беларускай вайсковай славы, у многіх гарадах краіны 8 верасьня памяць аб гэтай падзеі была ўшанаваная.

Адкрыцьцё мемарыяльнага знаку.

У Горадні ўрачыстасці праходзілі на высокім беразе Нёмана, ля сьцен старажытнай Каложы. У гэтай царкве, выпраўляючыся на шматлікія войны сярэднявечча, малілася не адно пакаленіе гарадзенцаў. Тут адпяваліся душы загінуўшых змагароў за Айчыну. Так, напэўна, было і пасля бітвы пад Воршай, 481-я ўгодкі які і сталі нагодай для ўрачыстай імпрэзы, зладжанай грамадзкасцю горада.

У гэтай бітве войскі Вялікага княства Літоўскага перамаглі пераўзыходзячыя сілы акупантаў - палкі маскоўскага князя Васіля III. Зазначым, перамаглі акупантаў, а ўжо ў другую чаргу - маскавітаў.

Удзельнікі съвята, а іх было нямала, паставілі сівечкі ў Каложскай царкве. Затым перад прысутнымі з кароткімі

прамовамі выступілі старшыня Рады БНФ у Горадні сп. Жынь, старшыня гарадзенскай філіі БСДГ сп. Патрэба, старшыня дэмакратычнага аб'яднання ветэранаў сп. Мельнікаў і старшыня Савету абласнога аб'яднання летувісаў «Тэўніе» сп. Даірінчус. Гісторык сп. Руднік распавёў прысутнымі пра прычыны, ход і значэнне бітвы пад Воршай. Пасля гэтага адбылося адкрыцьцё (дакладней, вяртаныне на сваё месца) мемарыяльнага знака «Пагоня на Грунвальд», які асвяцілі настаяцель Барысаглебскай царквы айцец Анатоль і пралат Фарнага касьцёла ксёндз Юзэф Трубовіч.

Завершыў імпрэзу невялікі, але надзвычай удалы канцэрт, які да апошняга акорда трymаў у захаплены ўсіх гледачоў.

**Вінцук МАЛЬСКІ.
Фота М.Анінчанкі.**

БЕЛАРУСКІ НАРОДНЫ ФРОНТ «АДРАДЖЭНЬНЕ» ПРЫМЕ ЎДЗЕЛ У АСЕНЬНІХ ВЫБАРАХ

Такое рашэнне прыняў Сойм Беларускага Народнага Фронту «Адраджэнье» на чарговым паседжанні 9 верасьня.

Фронт пойдзе на выбары ў цесным саюзе з усімі дэмакратычнымі і патрыятычнымі сіламі, якія стаяць на дзяржаваўніцкіх пазіцыях. Разам зымбыла

адзначана немагчымасць узделу Фронту ў якіх-небудзь «круглых столах» з прадстаўнікамі правячай хунты.

Яраслаў ГРЫНЬКЕВІЧ.

НА БЕЛАРУСІ ЎСТАНОЎЛЕНА ДЫКТАТУРА

(з выступу Зянона Пазыняка на Сойме БНФ «Адраджэнье»)

На Беларусі ўстаноўлена аўтарытарная дыктатура Аляксандра Лукашэнкі. Эта нарэшце зразумеў нават Вярхоўны Савет. Зараз адбываеца ўмацаваньне рэжыму. Беларусь больш не зьяўляеца ні прававой, ні дэмакратычнай краінай. Якія прыкметы прававой дзяржавы? Прававая дзяржава - гэта выкананьне закону ўсімі зьверху да нізу. Дзяржавы чыноўнікі не павінен выконваць загад, які парушае закон. У нас не выконваюцца ні законы, ні Канстытуцыя, ні права чалавека. Беларусь - не дэмакратичная краіна. У дэмакратичнай краіне павінна быць падзяленне ўладаў, свабодныя сродкі масавай інфармацыі і падтрымоўвачы права чалавека. У нас сродкі масавай інфармацыі манапалізаваныя адміністрацыяй Прэзідэнта. Нешматлікім малатыражным незалежным газетам пагражае зачынцыцё. Нядайна быў арыштаваны рабунак «Свабоды». Ня можа ісці нікакі гаворкі пра права чалавека. Страйк у метрапалітэне выразна съведчыць пра іх поўнае ігнараваньне. Пры гэтым рэжыму цынічна заяўляе, што так будзе і далей.

Падзяленне ўладаў існуе толькі фармальна. Узурпаваны бюджет, фінансы. Калі раней законы не

выконваліся, то зараз у адкрыту заяўляеца, што і на будущы выконвацца.

Работнікам судоў паніжана зарплата. Суд знаходзіцца пад прэсам выкананічай улады, у якой надта моцныя рычагі.

Пракуратура павінна быць незалежным ворганам. У нас жа выкананыца абавязкай генеральнага пракурора заявіў, што ня будзе выконваць ні Канстытуцыю, ні законы, а толькі ўказы Прэзідэнта.

Зараз рэжым вядзе палітыку на ліквідацыю ці аслабленне парламенцкай сістэмы.

Наступны крок - ліквідацыя апазіцыі. Эта палітыка набірае хуткасць. У бліжэйшы час усе партыі будуть закрытыя, свабодная прэса задушана. Рэжым вядзе вайну супраць усіх, таму што яго ворагі - ужо свабодныя людзі: банкіры, прадпрымальнікі, інтэлігенцыя. Рыхтуецца база для рэпрэсій.

Грамадзтва пачынае адчуваць небяспеку рэжыму. Адзін з яскравых доказаў гэтаму - пазіцыя Канстытуцыйнага суда. Ня маюць упэўненасці нават тыя, хто служыць рэжиму. Кожнага могуць прынізіць і выгнаць. Вярхоўны Савет, эў якога ў вертыкаль пайшлі многія артадоксы, на сёняння больш паловы рашэння прымает з падачы апазіцыі. Ён усвядоміў сваю апазіцыйнасць хунты.

Калі у нас быў рэжым, які зыходзіць з унутранай палітыкі, то можна было бы пакінуць гэты Вярхоўны Савет, але ў нашай сітуацыі гэта рабіць нельга. Ідзе пэўная пераацэнка каштоўнасці ў асяроддзі наменклатуры і нават вертыкали. Мы павінны гуртаваць дзяржаваўніцкія сілы, знаходзіць новыя формы працы.

РАСПАЎСЮДЖВАЮЦЬ ХЛУСЬНЮ

5 верасьня агенцтва Белінфарм са спасылкай на галоўнае Упраўленне дэмакратичнай інфармацыі Адміністрацыі Прэзідэнта распаўсюдзіла паведамленне пра то, што летувіскай партый «Саюз Айчыны» на чале з В.Ланзбергісам прынята рашэнне аб аказанні грашовай дапамогі Беларускому Народнаму Фронту. Аднак, як паведаміў старшыня БНФ З.Пазыняк, дадзеная інфармацыя не адпавядае рэчаіснасці.

Прэс-сакратар БНФ С.Навумчык зрабіў заяву, у якой, у прыватнасці, адзначыў: «З размовы па тэлефону з В.Ланзбергісам я высьвяглі, што летувіскія Кансерватыўнай партыя «Саюз Айчыны» рашэнням афінансавай дапамозе БНФ не прымала. Фракцыя Кансерватыўнай партыі ў летувіскім Сейме расцягнула інфармацыю Белінфарма як правакацыю».

Як вядома, беларуское заканадаўства забараняе фінансаванье партый замежнымі арганізацыямі, установамі ці прыватнымі асобамі. Тому Народны Фронт лічыць, што інфармацыя Белінфарма на што іншае, як імкненне стварыць падставы для забароны дзейнасці БНФ напярэдадні парламенцкіх выбараў.

СІМ

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЙ ВАЙСКОВАЙ СЛАВЫ Ў ЛІДЗЕ

8 верасьня патрыятычнай грамадзкасці Ліды наладзіла ўрачыстасць съвятаваньне Дня беларускай вайсковай славы.

Сябры БНФ, БСДГ, ТБМ, БЗВ правялі ўрачысты мітынг на традыцыйным месцы калоніі помніка Францышку Скарыну, і калонай пад бел-чырвона-белымі сцягамі рушылі да Дома культуры, дзе даваў цудоўны канцэрт ансамбль «Лідчанка». У Доме культуры і адбылося сумеснае съвятаваньне Дня беларускай вайсковай славы і закрыцца тыдня беларускага пісьменства і друку.

Яраслаў ГРЫНЬКЕВІЧ.

15 - 21 верасьня 1995 г.

3

ГРАМАДЗТВА

ПРЭЗІДЕНТ ПАПЯРЭДЖВАЕ:

ПІСАЦЬ У ГАЗЕТУ - ШКОДНА ДЛЯ ЗДАРОЎЯ

Першаверасьнёўскі зварот прэзідэнта да кіраўнікоў сродкаў масавай інфармацыі прымусіў апошніх пачухаць патыліцы: што б гэта азначала?

Цяпер, асабліва пасля трапенія рэферэндуму і напярэдадні паўторных выбараў, некаторыя сродкі масавай інфармацыі сталі на шляху прымусіць апошніх пачухаць патыліцы: што б гэта азначала? Чаго ж хоча прэзідэнт? Да прыкладу, ён хоча больш матэрыйялаў аб «человеке труда». Мы б з радасцю. Але пасправуйце падысьці да становішча, які толькі зараз атрымаў зарплату за трапеніе і не рублямі, а гатовай прадукцыяй, і паспрытайце наконт працоўных адносін - рабочы пабіць можа, і ня слаба.

Чаго ж хоча прэзідэнт? Да прыкладу, ён хоча больш матэрыйялаў аб «человеке труда». Мы б з радасцю. Але пасправуйце падысьці да становішча, які толькі зараз атрымаў зарплату за трапеніе і не рублямі, а гатовай прадукцыяй, і паспрытайце наконт працоўных адносін - рабочы пабіць можа, і ня слаба.

Калі спыніца толькі па пунктах абавязавання, прабачце... звароту, дык прэзідэнт, як заўсёды, страшна лукавіць. Гэта ж трэба, у парушэнні закона абавязавае самы першы яго парушальнік: успомнім белыя плямы, зыняцьцё рэдактараў шэрагу беларускіх газет. Бервяно ў сваім воку прэзідэнт пісанішаму ня бачыць.

Русофобія? Ня бачыў такога і нідзе ня чуў. Але скажыце мне, чым русофобія горшыя, чым яна ўвогуле адрозніваецца ад беларусофобіі, якая выяўляеца праз клінічнае непрыніцце нацыянальных сімвалуў, роднай мовы, роднай гісторыі (успомнім хваравітыва адносіны А.Лукашэнкі да перамог пад Грунвальдам ці Воршай); прыклад беларусофобіі падае сам прэзідэнт Беларусі.

Скажаецца выяўленыне рэальных фактаў карупцыі і хабарніцтва, папракае прэзідэнт. Дзіўна... Як можна сказіць тое, чаго няма. Дзе гэта барацьба з карупцыяй? Ну, скажам, у нас на Гарадзеншчыне зъянлі некаторых старшынь каласаў: ну і што? Калгасынікі сталі лепей

жыць, а гараджане атрымалі больш якасных і танных прадуктаў? Народу няма розніц, колькі кіраўнікоў, чыноўнікаў выгналі і аддалі пад суд (ды хоць усіх!), народу патрэбны вынік, а выніку няма. Ня стала менш абмежаваныя, ня стала больш разумным падаткаўкладанне. Як перашкаджалі тым, хто хоча штосьці зрабіць, так і перашкаджаюць.

Чаго ж хоча прэзідэнт? Да прыкладу, ён хоча больш матэрыйялаў аб «человеке труда». Мы б з радасцю. Але пасправуйце падысьці да становішча, які толькі зараз атрымаў зарплату за трапеніе і не рублямі, а гатовай прадукцыяй, і паспрытайце наконт працоўных адносін - рабочы пабіць можа, і ня слаба.

«Як кіраўнік дзяржавы, лічу неабходным прыцягнуць вашу ўвагу да праблемаў у сродках масавай інфармацыі» - настойвае прэзідэнт. Зноў усё з ног на галаву! Можна падумаць, кіраўнікі СМІ сваіх праблем ня ведаюць. Гэта яны могуць зъянрнуць ўвагу прэзідэнта на непамерныя падаткі, пастаянны рост цен на паперу і друкарскія паслугі, на палкоўнічая-зампалітская кіруючая указаніні і на сталую пагрозу зваленненія, закрыцця, забароны. Ці не так?

Калі прэзідэнт спасылаецца на закон, трэба і яму нагадаць напрыклад артыкул з Закона аб друкі: «Дзяржава разглядае сістemu сродкаў масавай інфармацыі як аснову рэалізацыі канстытуцыйнага права грамадзян на свабоду слова і інфармацыі, як важную складающую частку нацыянальнай культуры і вызначае меры, накіраваныя на забесьпячэнні эканамічнай падтрымкі сродкаў масавай інфармацыі». Пад гэтымі словамі стаіць подпіс: А.Лукашэнка. Ну дык хай і выконвае, а не шукае ў ўсіх пакоі чорнага ката, якога там няма.

А.ЛАПЦЕЎ.

«ПРАЦЭС ПАЙШОЎ...»

ЗАМАЛЁЎКІ З НАТУРЫ ПРА ПЕРШЫЯ ШКОЛЬНЫЯ ДНІ

Мая знаёная вельмі хацела, каб яе сын вучыўся ў беларускамоўным класе з ангельскім ухілам, але ён трапіў у клас з навучаньнем на рускай мове.

Аказваецца, беларуска-ангельскага класа ў гэты школе не планавалася, і таму трэба было зрабіць выбор: вывучаць беларускую мову ці рускую з ангельскай.

Прага да веданьня замежнай мовы перамагла. Беларуская маці аддала беларускае дзіця вучыцца ангельскай мове...

***

Ванятка прыйшоў са школы надта расчараўаны. Замест «Матэматыкі» яму і яго аднакласнікам выдалі «Математику». Какуць, у расейскім вучэбным дапаможніку больш лёгкія задачкі і прыклады...

Але дзеткам ад гэтага новаўядзенія не лягчэй: даводзіца чытаць умовы заданія ў па-руску і тут же перакладаць іх. Но дзеци пісанішаму думкаў і запісваюць у сышткі расэніні на роднай мове.

***

Напачатку новага навучальнага года ініцыятыўная група бацькоў піцікласнікаў СШ №3 вырашила, што настала пара вярніцца да «старых добраў часоў». Агітация за перавод дзяцей на рускую мову навучаньне праводзілася нахрапістай і мэтанакіравана.

Кожнаму з бацькоў казалі: «Пішыце заяву на перавод, усе ўжо напісалі, вы апошні...» Агітация працягвалася і на бацькоўскім сходзе, які доўжыўся больш трох гадзін. Прыхільнікі рускамоўнага навучаньня пераконвалі «несвядомых» у перавазе расейскай мовы над «чужароднай» беларускай, казалі пра перспективы, якія адкрываюцца перад іх дзецемі ў ВНУ Масквы, Санкт-Пецярбурга і іншых расейскіх гарадоў. Праведзенасць пасяля спрэчак галасаваныне паказала, што 11 чалавек - за перавод навучаньня на расейскую мову, а 11 - супраць. Адзін чалавек устрымайся. Але, напэўна, і яго ўгаварылі, бо назаўтра ўрокі вяліся па расейску. Бацькі вырашылі лёс сваіх дзецей.

***

Сын носіць на куртачы Пагоню. Штодня гэты значок выклікае пытаныні аднакласнікаў.

Сённяня паклаў у партфель книгу Вінцuka Вячоркі «Пра герб і сцяг».

- Навошта? - спыталася я.

- Так мне будзе лягчэй ім працу даказаць...

Прайду заўсёды трэба даказаць...

А.БІБІКАВА,
г.Шчучын.

ВОПЫТ МФК ВЫКАРЫСТАЕ І МЕНСК

7 верасьня ў Менскім гарвыканкаме прайшла цырымонія падпісання дагавору аб супрацоўніцтве ў вобласці малой прыватызацыі паміж Мінгарвыканкамам, гарадзкім камітэтам па кіраванню дзяржмаёмастю і прыватызацыі Беларусі і Міжнароднай фінансавай карпарацыяй (МФК).

Гэты акт не звязаеца з падпісавым. Прыватызацыя падпрыемстваў гандлю, грамадзкага харчавання, бытавога абслуговачання ў сталіцы Беларусі вядзецца з 1991 года.

На сёньняшні дзень у Менску ўжо прыватызавана 198 аб'ектаў камунальной уласніцтва. І, як лічыць намеснік старшыні Мінгарвыканкаму М.Пацкевіч, яны працу ўціпішыць да дзяржмаёмастю. Хацелася б, каб працэс раздзяржжаўлення быў больш дынамічным. Але праводзіць прыватызацыю больш хуткімі тэмпамі немагчыма з-за недастатковасці волыту ў гэтай сферы, фінансавых магчымасцяў. Таму, вывучыўшы дзяяцельнасць МФК у Ніжнім Ноўгарадзе, Берасці, іншых гарадах, была зроблена выснова, што гэта арганізацыя валодае волытам, які можна прыменіць у Менску. Важным фактам, які паўплывае на расэніні абзялочэнні дагавора, звязаеца і тое, што МФК бярэ на сябе фінансаваныне ўсіх тэхнічных пытаній, звязаных з малой прыватызацыяй.

М.Пацкевіч перакананы, што падпісанье дагавора і работа, якія будзе праводзіць у дзяржавнасці з ім, «дасыць новы штуршок працаў малой прыватызацыі ў Менску». Ёсьці спадзяваныне, што раздзяржжаўленне прывядзе да паліпшэння культуры

БЮДЖЭТ, ШТО ДЫШЛА...

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь больш не кантролюе бюджет краіны. Яго ўзяла ў свае руکі Адміністрацыя прэзідэнта. Гэта далі ўсім зразумець прэм'ер-міністр і міністр фінансаў краіны, якія адмовіліся зрабіць справаю на чарговай сесіі Вярхоўнага Савету.

Вярхоўны Савет зрабіў гнейны зварот да Прэзідэнта, каб той прыслалі такі дадзелу тэстаўшыся міністру, але наўрад ці гэта здарыцца, бо што яны могуць сказаць, калі на дадзеніх Кантрольнай Палатах за сем месяц аўгуста года на ахову здароўя выдзелена ўсіяго 29% гадавых сродкаў, заміж абавязковых 60%, на адкудакцию - столькі ж. А вось расходы адміністрацыі «самага чеснага Прэзідэнта» складаюць 190% ад гадавой нормы. Да канца года сума на ўтрыманне гэтай структуры перавысіць спланаваную ў тры разы.

Сёлета толькі на ахову «Народнага ўлюблёнца» выдзелена ўжо 11,9 мільярдаў рублёў. На міністэрстваў ўнутраных спраў, г.з.н. на міліцыю, АМАП і ўнутраныя войскі выдзелена сродкаў у два разы больш, чым на сельскую гаспадарку.

Трэба адзначыць і той факт, што 22,8% даходнай часткі - гэта паступленні ад насыльніцтва. За пайтагарадаў Лукашэнка ўвёў каля 70 пабору з абраўшага яго народа і працягвае ўводзіць новыя. Плаціце, дурні.

Язэп АБУХОВІЧ.

Навагрудак 28 верасьня 1995 г.

АЎКЦЫЁН

Назва аб'екта, яго адрас	Тэрмін арэнды памяшкання	Агульная плошча (м.кв.)	Пачатковая ціна (млн.руб.)
Будынак крамы N 32, вул.Леніна, 5	продаж ва уласніць	298	169,9
Будынак крамы N 34, зав. Леніна, 3	продаж ва уласніць	97,5	46,2
Сталоўка N 1, пл.Леніна,7	15 гадоў	231	22
Сталоўка N 5, вул.Паркавая, 2	продаж ва уласніць	237	229,2
Крама N 37, вул.Гастала, 21	продаж ва уласніць	110	31,3
Крама N 38, вул.Гродзенская, 90	продаж ва уласніць	186	357,5
Крама N 4 "Галантэ- рэя", вул.Мінская, 3	продаж ва уласніць	247	191,2
Атрымаць поўную інформацыю аб аўтаках і падаць заяву на узел у аўкцыёне можна па адрасу: г.Навагрудак вул.Міцкевіча, 9а, пак. 28. Тэл. (297) 20-851			

ЧАМУ ДАРАЖЭ ХЛЕБ?

Дзеяўтага верасьня ізноў на 20% падаражэй чорны хлеб - апошняя надзея працоўнага беларуса. За хлебам папаўзуць цэнзы на іншыя прадукты.

Па ацэнках экспертаў ценявога кабінета міністру ў дзяцяці годаў цэнзы на прадукты харчаванья вырастуць больш чым удвая. У чым спрэчка? А ў тым, што за 1,5 гады кіраваніцтва Лукашэнкі Беларусь з краіны, якая вывозіла прадукты харчаванья, ператварылася ў краіну, якая мусіць іх увозіць. Сёлета калгасы і саўгасы Беларусі забяспечаць краіну больш чым на 60% асноўнымі прадуктамі харчаванья: зернem, мясам, бульбай. Па такіх пазіцыях як цукар, алей, рыбагэта лічба ў шмат разоў меншая. Беларусь змушана будзе завозіць неабходную рэшту з-за мяжы. Не з Рәсей, з якой у нас няма мытных падаткаў, там яшчэ большая галечка, а з іншых краін. А вось тут пачынае дзеяніца пагадненіне аб агульнай мытнай прасторы, згодна з якім усе прадукты, што зав

15 - 21 верасьня 1995 г.

4

З НАГОДЫ

ЯКАЯ ЯНА, ГІСТАРЫЧНАЯ ПРАЎДА?

У верасьні адзначаецца не толькі «Дзень вайсковай славы». 1-га верасьня 1939 года пачалася Другая сусветная вайна, у якой непасрэдны і пасіўны ўдзел прымала большасць насельніцтва Заходняй Беларусі.

У сувязі з гэтым вельмі важна ўчытвацца ўдакумантыых часоў, напамінаць аб акаўніцах і сапраўдным ходзе падзеі таго часу. Бо, не забудзьма, што ў час, калі таварыш Замяталін пісаў аб забароне падручніку 1992-95 гг. выдання, камуністы падтымлівалі гэтыя крок, матывуючы тым, што падручнік па гісторыі нашай Бацькаўшчыны напісаны хлусьліва, аўтары адыўшлі (адступілі) ад гістарычнай праўды. «Бачыце, - распінаўся на тэлебачаныі адзін з кіраўнікоў камуністычнай партыі Беларусі, - аўтары напісалі ў падручніку гісторыі, што Другая сусветная вайна ўзынікала ў выніку зговару гітлераўскай Германіі і СССР, што Савецкі Саюз актыўна ўдзельнічаў у Другой сусветнай вайне ад верасьня 1939 года, калі ўсім вядома, што ўдзел СССР у Другой сусветнай вайне зводзіцца да Вялікай Айчыннай вайны пасыль нападу Гітлера на СССР». Калі прэзідэнт Лукашэнка адмовіўся ад таго, што ён падпісаў указ аб забароне падручніку і дапаможніку 1992-95 гадоў выдання, ён на tym жа паседжанні гаварыў аб неабходнасці друкаваць у «Настаўніцкай газэце» артыкулы, якія б больш аб'ектыўна асьвятлялі гісторыю нашай Айчыны, асабліва ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны. Эта съведчыць аб tym, што і прэзідэнт нязгодны з аўтарамі падручніку, дзе съцвярдждаецца, што СССР пачаў актыўна ўдзельнічаць у другой сусветнай вайне ўжо ў верасьні 1939 года, а не ў чэрвені 1941 года, як хочацца камуністам укладыцца зловы нашых дзяцей.

Але на дапамогу аўтарам падручніку, якія зараз так крытыкуюцца, прыйшла вольная прэса Расіі, якая да гадавіны пачатку другой сусветнай вайны надрукавала дакуманты той пары, частка якіх была дагэтуль сакрэтная, а частка ўжо забылася. Давайце ўчытаемся ў тых дакуманты, мо гэта дапаможа нам выявіць праўду.

Вось нота ўраду СССР ураду Польшчы ад 17 верасьня 1939 года. Каб не

зрабіць які памылкі, падаецца на мове арыгіналу паводле публікацыі газеты «Совершенно секретно» N 8 за 1995 год (артыкул «Раздел»). Тэкст дакумантаў падаецца няпоўнасцю дзеля эканоміі газетнай плошчы. Часам падкрэсліваецца толькі самае галоўнае.

«Нота правительства СССР.

17 сенцября 1939 года.

Господзін посол Польско-германской войны выявила внутреннюю несостоятельность польского государства. В течение десяти дней военных операций Польша потеряла все свои промышленные районы и культурные центры. Warsaw, как столица Польши не существует больше (этот напротив; Warsaw змагалася до канца верасьня 1939 года) и у её засталося шмат да зынішчэння яшчэ ў 1944 годзе. - А.Б.) Польское правительство распалось и не проявляет признаков жизни...

... Тем самым прекратили своё действие договоры, заключённые между СССР и Польшей. Предоставленная самой себе и оставленная без руководства, Польша превратилась в удобное поле для всяких случайностей и неожиданностей, могущих создать угрозу для СССР. Поэтому, будучи доселе нейтральным, Советское правительство не может больше нейтрально относиться к этим фактам.

(подпись)
Народный Комиссар Иностранных
Дел СССР В. Молотов.

А заразадзным адну акаўніцу: калі да вайны перастаюць адносіцца нейтральна, тады пачынаюць адносіцца актыўна, прымакоючы непасрэдны ўдзел у ваенных дзеяннях. Аб tym, што Чырвоная Армія прымала ўдзел у вайне супраць Польшчы, ад чаго і пачалася Другая сусветная вайна, съведчыць і «Парад Перамогі» над Польшчай, які адбыўся ў Берасці 25 і 28 верасьня 1939 года, аб якім съведчыць дакументальны фільм,

які тэлебачаныне Астанкіна паказвала неаднойчы. А хто на бачыў той «Парад перамогі» нямецкіх войск разам з савецкімі, няхай удумаецца ў выказванні Молатава, зробленое ім у заяве пасыля «польскай кампаніі»: «Поход Красной Армии был ударом, приведшим вместе с ударом немецких войск к распаду польского государства - уродливого детища Версальского договора».

Калі мала і такога прызнання Вячаслава Молатава, што польскую дзяржаву, з-за якой пачалася Другая сусветная вайна, з-за якой вайну Нямеччыне абыўлі Англія і Францыя яшчэ 3 верасьня 1939 года, разбураў сумесна нямецкія і савецкія войскі? Тады разгледзім вайсковыя рапарты ўсіх дзён, апублікованыя ў той жа газете.

Сов. секретно.
МОСКВА -
т.т. СТАЛИНУ,
МОЛОТОВУ,
ВОРОШИЛОВУ

I) При переходе в наступление Красной Армии (а ці бывае наступление без вайны? - А.Б.) польская армия настолько была деморализована (а то не чакала такай подласці падчас змагання з фашизмом? - А.Б.), что почти не оказала никакого сопротивления, за исключением отдельных небольших сопротивлений пограничных войск, осадников и отходящих частей под руководством главного командования.

2) В плен захвачено очень много рядового и офицерского состава. Часть захваченных пленных удалось направить по желдороге из Станислава на Гусячин. Однако большая часть пленных разбежалася по домам, так как грунтовые участники не наложены, считать их нечем и вообще к приему такого большого количества пленных мы оказались не готовыми. Отбираются главным образом офицеры. Среди пленных ведется политработка. Считаю, что необходимо указание правительства о распуске пленных белорусов и украинцев по домам после их переписи, так как питать их нечем и конвоирование треует большого количества солдат.

(...)

29.9.39

Мо тыя, што крэтыкуе падручнікі па гісторыі скажуць нам, як можна захапіць шмат салдат у палон без вайны. Тыя, што не ваюе, а прымае на сваю тэрыторыю войскі чужкі дзяржавы, не жадаючы ваяваць, інтэрніруюць іх. ІНТЭРНІРУЕ, а не бэрэ ў палон, як інтэрніравалі ў верасьні 1939 года польскіх салдат улады Літвы, ці Румыніі.

Ну, «аб гуманных адносінах» бальшавікоў да палонных съведчыць наступны дакумент, які ЦК камуністычнай партыі СССР хаваў у самых патайных месцах больш за 45 гадоў:

СТРОГО СЕКРЕТНО

(Из О.П.)

Всесоюзная Коммунистическая
Партия (большевиков).
ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

решение от 5.03.40 г.

144. - Вопрос НКВД СССР.

I. Предложить НКВД СССР:

1) Дела о находящихся в лагерях для военнопленных 14 700 человек больших польских офицеров, чиновников, помещиков, полицейских, разведчиков, жандармов, осадников и тюремщиков;

2) а также дела об арестованных и находящихся в тюрьмах западных областей Украины и Белоруссии в количестве 11 000 человек членов различных к-р (контрреволюционных А.Б.) шпионских и диверсионных организаций, бывших помещиков, фабрикантов, бывших польских офицеров, чиновников и перебежчиков - рассмотреть в особом порядке, с применением к ним высшей меры наказания - расстрел.

II/Рассмотрение дел произвести без вызова арестованных и без предъявления обвинения.

(выходзіць, што абвінавачваць не было ў чым, праступства не было!!! - А.Б.) Во ЯК!!!

Запісай Сяргей Дудаліч.

Ці не таму так хацелася б скрыць гэтыя непрыглядны факты кіраўнікам Камуністычнай партыі Беларусі?

А ці быў зговар, які запэўні кіраўніцтва гітлераўскай Германіі абтым, што агрэсію супраць Польшчы можна пачынаць, Савецкае кіраўніцтва не заступіцца за славян, адасцьціх на волю нямецкага заваўніка (падкрэсліваючы эта для раздуму кіраўнікоў Славянскага Сабора «Белая Русь» - А.Б.) эта нават наўру гісторыкам абвяргаць. Як вядома, дагавор абненападзены паміж Савецкім Саюзам і Германіяй гарантаваў эта. Дагавор падпісаны 23 жніўня 1939 года, ратыфікавалі ў адзін і той жа дзень 31 жніўня 1939 года і ў Маскве і ў Берліне, а з 1-га верасьня 1939 года пачалася вайна. Тады съышаліся абвода бакі, а да перамогі трэба было ісці амаль поўных 6 гадоў. Не 1418 дні і начэй, як хацелі б укласці ў голавы нашых вучняў спадары гісторыкі ад ленінізму, а на трэць больш - 2078 дні і начэй. Вось якія розыніца паміж паняццямі «другая сусветная вайна» і «Вялікай Айчыннай вайна». У вогнішчы другой сусветнай аказаўся ўжо 1-га верасьня 1939 года больш за тры мільёны заходніх беларусаў і гэты факт таварышу Замяталіну не ўдасца замясці. Прэзідэнт незалежнай Беларусі павінен аб гэтым ведаць і памятаць. Так што ў адрозненіні ад Расіі, у Беларусі вайна пачалася 56 гадоў таму і кіраўніку дзяржавы гаварыць толькі аб Вялікай Айчыннай не прысталі. Но мы, на Заходзе - трэцяя частка народа, трохі больш, чым да нас засплюлі з Расіі розных замяталін за 50 пасыльваенных гадоў.

Ну, я зговар з неміцамі даказываю гэтыя тайнія пагадненні:

СЕКРЕТНЫЙ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

При подпісанні даговора о ненападніні між Германіяй і Союзам Савецкіх Соціялістических Рэспублік ніхелепісаніх уполномочніе обеіх сторонаў судзілі в строгім конфіденціяльнім порядке варэш разграниченіі сфер обоюдных інтересаў в Восточнай Еўропе. Эта абсюждэнне привело к кніжеследующему рэзультату:

2. В случае терраторыяльно-политичкага устройства областей, входящих в состав Польского Государства, граница сфер интересов Германии и СССР будет приблизительно проходить по лініі рэк Нарева, Вислы і Сана.

Вопрос, являўся ли в обоюдных інтересах жалтальнім сохраненіем независімага Польского Государства и калектыўы будут границы этого государства, може быць окончательна выяснен толькі в течении дальнейшага политичкага разьвітія.

Во всяком случае, оба Правительства будуть решать этот вопрос в порядке дружественнага обоюднаго соглашения.

4. Этому протоколу будет сохраняться обеими сторонамі в строгом секрете.

Москва, 23 августа 1939 года.

По уполномочию правительства СССР В. Молотов

За правительство Германии Риббентроп

РАЗЪЯСНЕНИЕ

к «Секретному дополнительному протоколу» от 23 августа 1939 года

В целях уточненія первого абзака п.2 «Секретнага Дополнительнага Протокола» от 23 августа 1939 года настаящым разъясняется, что этот абзак следует читати в следующай окончатательной редакции, а именно:

«2. В случае терраторыяльно-политичкага переустройства областей, входящих в состав Польского Государства, граница сфер интересов Германии и СССР будет приблизительно проходить по лініи рэк Нарева, Вислы і Сана».

Москва, 28 августа 1939 года
По уполномочию Правительства СССР Молотов

За Правительство Германии Шулленбург

Самае цікава ў гэтым апошнім паясьненнініэтате, што лінія парэчкам Нарэў, Вісла і Сан - гэта другая лінія абароны паліякаў падчас вайны. (Начальнік перыяду войны. Военное издательство Министерства обороны СССР, Москва 1974, стр. 240)

Вось праўда, заснаваная на дакументах. На мой погляд, яна не супярэчыць напісанаму ў падручніках. Да ку чым справа, панове?

Аляксандар БАХАНЧЫК.

15 - 21 верасьня 1995 г.

5

ДАСЬЛЕДАВАНЬНІ

Героі той вайны

ПЕРАМОЖАЦ ЮРЫ РАДЗІВІЛ

8 верасьня 1995 года мінулі 481 угодкі вялікай перамогі беларуска-польскіх войскаў над маскоўскімі захопнікамі пад Воршай. Пра бітву ту ў напісані шмат. Шмат напісаны і пра гетмана Вялікага княства Літоўскага, які кіраваў бітвай, князя Канстантыціна Астрожскага. І дзякую Богу. Але разам з тым зусім незаслужана забыты адзін з галоўных герояў гэтай бітвы ды і ўсёй вайны Юры Радзівіл. Менавіта ён камандаваў беларускімі харугвамі, менавіта ён кіраваў правядзеным таго бліскучага манёўру, які вырашыў зыход усёй бітвы. Менавіта яму перадаў кароль булаву найвышэйшага гетмана літоўскага пасля съмерці Канстантыціна Астрожскага.

Юры Радзівіл (сучаснікі называлі яго Victor, Пераможац, Гераклен, Геркулес Літоўскі) нарадзіўся ў 1480 годзе ў сям'і будучага ваяводы віленскага і канцлера Вялікага княства Літоўскага Мікалая Радзівіла Старога і яго першай жонкі Софіі з Манівідаў.

Калі пачаўся яго вайсковы шлях? Хутчэй за ўсё гэтым пачаткам быў адзін з баёў з крымскімі татарамі, якія ў той час раз-пораз набяглі на Беларусь, даходзілі да Наваградка і Ліды. Вельмі часта шлях татарскіх загонаў праходзіў міма Нясьвіжа. Мог Юры ўдзельнічаць і ў спартуці бітве пад Клецкам, дзе Міхал Глінскі з шасціцісцічным войскам у 1505 годзе разгроміў 12 000 татараў. Аднак Мацей Стрыйкоўскі першы раз згадвае 1507 год, калі Юры Радзівіл з вялікімі гонарамі прыбыў на каранацыю Жыгімonta Старога ў Кракаў.

Падчас паўстання Глінскага, Юры Радзівіл ўдзельнічаў у вайне супраць маскоўцаў пад кіраўніцтвам Канстантыціна Астрожскага. Ужо ў гэтай вайне Астрожскі звярнуў увагу на магутнага і таленавітага ў вайсковай справе воя з роду Радзівілаў. Астрожскі наблізіў Юрыя Радзівіла да сябе, даручыўши яму ўсё больш адказныя аперацыі.

Вайсковы досьвед Юрыя Радзівіла, напэуна, яго навыкі ў змаганьні з татарамі, пра якія мы ўжо згадвалі, прывялі да таго, што Астрожскі ў 1511 годзе рэкамендаваў Юрыя Радзівіла на пасаду ваяводы кіеўскага, на пярэдні край змаганьня з крымскімі наезнікамі.

Юры Радзівіл з іншымі панамі-рэднімі выехаў ў Кіев, дзе павінны былі падпісаць замірэнне з татарамі. Але місія не адбылася. Заміж гэтага адбылася бітва ва ўрочышчы Рутка. Толькі што прызнаны ваявода кіеўскі разгроміў татару і на наступных перамовах дыктаваў крымчакам свае ўмовы.

Кіеўскіе ваяводзтва было адным з самых неспакойных. Асабліва трывожны быў 1512 год, наладзіўшы сяброўскія дачыненіні з Вялікім князем маскоўскім Менглі-Гірэй выслаў на Валынь 25-тысячную арду на чале з трьмамі мурзамі. Канстантыцін Астрожскі, прызначаны галоўным начальнікам усіх войскаў з правамі дыктатара, выклікаў пад свае сцягі і ваяводу Кіеўскага. 28 красавіка 1512 года пяць тысяч войскай ВКЛ і Польшчы пад Вішняўцем разгромілі 25-тысячную арду, вызваліўши 16 тысяч вязняў. На попі засталося каля пяці тысяч трупаў наезнікаў. Пасля гэтага троі гады татары не чапалі Вялікага княства Літоўскага, што было вельмі дарэчы. Ужо 14 кастрычніка з усходу на Смаленск рушылі палкі I. Рэніна-Абаленскага ды У. Чэлядніна, а з Вялікіх Лукаў павялі войскі В. Адаеўскі з С. Курбскім. 19 лістапада з Москвы вышлі галоўныя сілы на чале з Васілем III. Нагэты раз Смаленск выстаяў. У 1513 годзе паход быў падтэрнаны і зноў безпасльхова. Войскі ВКЛ як маглі змагаліся з захопнікамі. Канстантыцін Астрожскі і Юры Радзівіл малымі сіламі трывалі навалу. Але ў 1514 Смаленск не ўстаяў. Над краінай навіслла съмартная небяслька.

І вось 8 верасьня 1514 года Ворша. Зноў Астрожскі і Радзівіл разам. У той час, гетман найвышэйшы ўзяў агульнае камандаванье, Юры Радзівіл камандаваў конніцай Вялікага княства. Без словаў разумеючы адзін аднаго, палкаводцы правялі бліскучы манёўру, выявілі маскоўцаў пад зынішчальны агонь гар-

матай і дабілі рэшту. 30 000 войскаў ВКЛ і Польшчы дашчэнту разгромілі 80 000 маскоўцаў. Уесь гэты дзень на чале 15-тысячнай конніцы ВКЛ быў Юры Радзівіл.

Але перамогай пад Воршай вайна на скончылася. Москва мела дастаткова сілай і пакуль іх не паклаў на попі, супакоіца не магла. Маскоўцы спалілі Раслаўль, Другу, Braslaў. У адказ Астапа Дацкевіча і новы кіеўскі ваявода Андрэй Няміровіч нанеслі ўдар па Севершчыне.

У 1516 г. падамове з Москвой 40 000 крымчакоў уварвалася на Палесьсе. Увесень 1517 года ў вайну умяшаўся на баку Москвы Тэўтонскай ордэн.

Увесень 1517 года Астрожскі, Радзівіл і Свярчоўскі наносяць удар па Пскоўшчыне. Разгроміўшы Пскоўшчыну, войскі ВКЛ пасльяхова вярнуліся дамоў.

У 1518 годзе маскоўцы наносілі адначасова ўдары з Вялікіх Лукаў на Полацак, з Белай на Віцебск, са Смаленскага на Падняпроўе. Крымчакі атакавалі Валынь. На пайднёвым напрамку змагаўся К. Астрожскі разам з А. Дацкевічам. Поўнач бараніў Юры Радзівіл.

Маскоўцы ablажылі Полацак, але славы беларускі горад аказаўся ім не пазубах. У сваю чаргу, Радзівіл ablажылі маскоўцаў, перакрыўшы ўсе шляхі забесьпячэння давёў няўдалых наезнікаў да голаду. Частка маскоўцаў у пошуках правіянту пераправілася цераз Дзвініцу. Умелым ударами Юры Радзівіл адбіў стругі, а ваявода Валынец ударыў па грабежніках. Маскоўцы кінуліся да ракі і былі выбіты і патоплены пагалоўна. Рэшткі ледзьвие ўцяклі ад Полацка.

У 1519 годзе Юры Радзівіл стаў падміністратором мяжы Крэва, Маладечна, Менска, Воршы, Віцебска, Полацка, адбівачыся ад 40 000 захопнікаў.

Вынікі кампаніі 1519 года для Москвы былі плачэўныя. Не было ўзята ніводнага горада. Страты былі вялізарныя. У 1520 годзе Васіль III пачаў шукаць міру. Але няма міру для Юрыя Радзівіла. З 1519 па 1521 ён змагаецца супраць Пруссіі. Пасльяховыя дзеяньні Юрыя Радзівіла не засталіся не заўважанымі. У 1521 годзе ён становіўшыся гетманам надворным, з 1522 года ён - кашталян Трокскі. З 1527-кашталян віленскі і маршалак надворны. Але самую найвышэйшую ўзнагароду ён атрымаў у 1531 годзе, калі пасля съмерці Канстантыціна Астрожскага стаў найвышэйшим гетманам літоўскім.

На гэтай пасадзе Юры Радзівіл сустэрэй і новую вайну паміж Москвой і ВКЛ 1534-1537 гадоў. На гэты раз побач не было мудрага Кастуся Астрожскага і ўвесь цяжар лёг на Юрыя Радзівіла.

Як толькі ў Москве ўляглася смута пасля съмерці Васіля III, маскоўскія ваяводы скарыстаўшы момент, што тэрмін замірэння скончыўся, пачалі рыхтаваць чарговую вайну. Па ўсёй мяжы пачаліся наезды і ўварванні. У адказ Юры Радзівіл апуштаўшы ваколіцы Чарнігава, Ноўгорада Севераўскага, Радагашча, Старадуба, Бранска. Маскоўцы атакавалі Койданава, Полацак, Віцебск, Мазыр. Юры Радзівіл восеньню паслаў кіеўскага ваяводу Андрэя Неміровіча яшчэ раз на Северскую зямлю. У канцы кастрычніка маскоўцы яшчэ разрынуліся на Беларусь.

У 1535 годзе вялізарнае маскоўскае войска на чале з фаварытам царыцы Алена іванавай Аўчынай-Целяннёвым-Абаленскім рушылі на Мсціслаў. Былі

Юры РАДЗІВІЛ

спустошаны ваколіцы Віцебска, Сьвіслачы, Полацка, Крычава, Braslaў, Друцка, Дуброўны, Рагачова, Радамлі, Копысі, Петрыкава, Наваградка, Турава, Школова. Каля пяці гарадоў было спалена.

Юры Радзівіл жа з зайдзроснай пасльядоўнасцю і зноў атакаваў Северскую землю. І надзвычай пасльяхова. Без супрацьу здаўся Гомель. Быў узяты Старадуб і захоплены ў палон Фёдар Аўчына-Целяннёў-Абаленскі - брат фаварыты царыцы, што ў значайні ступені вызначыла ход і кампаніі, і вайны ўцэлым. Быў спалены яшчэ і Почап.

У выніку гэтай вайны, Гомель з навакольнімі землямі быў вернуты ў склад Вялікага княства. Такім чынам, Юры Радзівіл нарэшце здолеў вярнуць частку зямель, захопленых маскоўскімі рабаўнікамі. Магчыма, дзякуючы яму, Гомель і зараз беларускі.

Юры Радзівіл выйграў калі 30 бітваў. Акрамя вайсковай славы ён меў яшчэ славу палымяна патрыёта Вялікага княства і неблагога палітыка. Так, у 1516 годзе на Віленскім сойме ён быў прызначаны камісарам для ўсталявання мяжы паміж ВКЛ і Польшчай, а ў 1522 - паміж ВКЛ і Мазовіяй. Можна быць пэўным, што ні пядзі зямлі нікому ўступлена не было. У 1520 годзе ён быў паслом да каралю ад паноў-рады дзеля вырашэння вайсковых пытанняў. Юры Радзівіл вёў перамовы і з маскоўцамі пасля вайны 1534-37 гадоў і адстаяў усе тэртыярныя набыткі.

Гаворачы пра асобу Юрыя Радзівіла, варта спыніцца і на яго веравызнаны. Як ні нязвыклі гэта ў адносінах да роду Радзівілаў, але Юры Радзівіл быў праваслаўным. Вось што напісаны на стар. 335 3-й кнігі «Істории России с древнейших времён» С. М. Салаўёва: «... уладзімірскі япіскап Пафнуцій біў чалом каралю, каб ён прызначыў яго япіскапам луцкім: кароль выканаў яго просьбу, тым больш, што за Пафнуція

прасілі князь Канстантыцін Астрожскі і пан Юры Радзівіл». Съведчанье ўнесенае, але тым і каштоўнае, бо Салаўёў увагі лішнія гэтаму і сам не надаваў. Для яго гэта было зразумелым. Мы ж мусім падкрэсліць, што на стаў бы каталік уступаць у справы высокіх герархіяў праваслаўнай царквы.

Вызначыўшы тое, што Юры Радзівіл быў праваслаўным, нам становіца зразумелым і тая вялікая міласць, якую меў да яго Канстантыцін Астрожскі.

І да слова, ведаючы, што Лукашэнкаўская гісторыка пра 8-е вярасця напішучь, што гэта была перамога польска-літоўскіх войскай над расейскімі, а беларусы тут не прыхынчы, ці монават расейцам дапамагалі з «братьніх пачуццяў», яшчэ раз адзначым, што білі нашы «старэйшыя братоў» праваслаўны Канстантыцін Іванавіч Астрожскі і праваслаўны Юры Мікалаевіч Радзівіл, беларусы да сёмага калена.

Юры Радзівіл быў двойчы жанаты. Першая яго жонка - Барbara, дачка маршалка земскага Станіслава Кішки, другая Барbara з дынастыі Копалаў, дачка ваяводы падольскага. Першы шлюб быў бязьдзетны. Ад другога было троє дзяцей: сын Мікалаі (Руды) - будучы знакаміты дзяржавін, палітычны і рэлігійны дзеяч ВКЛ і дзяцьве дачкі - Ганна і славутая Барbara, жонка Жыгімonta-Аўгуста, будучая каралева польская і вялікая княгіня літоўская, жанчына незвычайнай прыгадосці і трагічнага лёсу.

Юры Радзівіл памёр у красавіку 1541 года. Замірэньне, падлісане ім з маскоўцамі, доўжылася 20 гадоў, з іх 16 гадоў пасля съмерці, быццам душа вялікага воя яшчэ 16 гадоў бараніла Беларусь ад грабежнай суседкі.

Слава ж Юрыя Радзівіла і зараз яшчэ паслужыць Беларусі, як служыў ёй кожны з роду Радзівілаў.

Станіслаў СУДНІК.

15 - 21 верасня 1995 г.

6

Праграма тэлесцюргач

Панядзелак, 18 верасня

Беларуское телевидение

7.35 Утренний коктейль. 7.50 «Поэт, море и вдохновение». Фильм-концерт. 8.30 Финансовое время. 8.45 «Остров сковориц». Мультфильм. Фильм 1-й. 9.35 «Гуттаперчевый мальчик». Худ. фильм. 10.45 «Единственный «свой человек». Фильм-концерт. 11.05 Компьютерный полигон. 11.30 Музыкальный салон Элеоноры Езерской. Кумиры и звезды Америки. 12.20 «А был ли Каротин?». Худ. фильм. 1-я и 2-я серии. 15.00 Новости. 15.10 По вашим просьбам. «ТАСС уполномочен заявить». Худ. фильм. 9-я серия. 16.20 ТВ - школе. «Удивительный мир живой природы». 16.35 «Парадоксы Карамзина». Док. фильм. 17.45 Музыкальный антракт. 18.00 АТН (с сурдопереводом). Би-би-си. Си-эн-эн. 18.45 «Трижды один». Музыкальная передача МТВ. 19.00 «На добрый лад». Передача из Витебска. 19.25 Белорусский дом. Художественно-публицистическая программа. 20.05 Протокол. Международная программа. 20.20 Спортивный телекурьер. 20.40 Колыбельная. 21.00 Новости. 21.40 Музыкальный антракт. 21.55 «АТН-кодекс». Проблемы преступности среди молодежи. 22.10 Час с «Верасами». Концерт. 23.10 Новости. 23.25 Под куполом Вселенной. 23.30 «Гарантую жизнь!». Худ. фильм. Гродно: 17.45 Дневник Принеманья. 18.10 Контакт. Публицистическая программа. 18.30 Контрапункты. 17 сентября 1995 года: взгляд сквозь десятилетия.

1 канал

14.00 23.45 Новости 14.20 0.55 Семь дней спорта 15.00 «Отверженные» Мультсериял 15.25 Звездный час 16.05 «Элен и ребята» 16.30 Тет-а-тет 17.00 20.00 Время 17.20 «Тропиканка» 18.10 Час пик 18.35 Угадай мелодию 19.00 «Если» 19.45 Спокойной ночи, малыши! 20.55 Встреча с Солженицыным 21.10 «Рейли - король шпионов» 22.10 Версии 22.30 Футбольное обозрение 23.00 Мужчина и женщина

Кanal «Россия»

6.30 Время деловых людей. 7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Вести. 7.25 Звезды говорят. 7.30 Клип-антракт. Юла-ла. 7.35 Ритмика. 7.50 Требуются... требуются... 7.55 Ключевой момент. 8.05 «Судный день». Худ. фильм. 9.15 XX век в кадре и за кадром. «Зарыты в нашу память на века». 10.05 Милицейская хроника. 10.15 Телегазета. 10.20 «Любителям фантастики». Телеспектакль. 10.45 Мультипульти. 11.15 Новая линия. 15.05 Там-там новости. 15.20 Праздник каждый день. 15.30 Мультипульти. 16.20 Новая линия. 16.50 «Моя война». Л. Киселев. 17.20 Купить - не купить. 17.30 Спасение 911. 18.25 Устами младенца. 19.25 Подробности. 19.35 «Тайна парковки 5 «в». Худ. фильм сериала «Инспектор Морс» (Великобритания). Часть 2-я. 20.40 Репортаж. 21.00 Моментисты. На вопросы А. Карапулова отвечает директор Федеральной пограничной службы Российской Федерации А. Николаев. 22.30 Река времени. 22.35 Автомаг. 22.40 «Берлин, Александрплатц». Худ. фильм (ФРГ). 7-я серия.

Санкт-Петербург

12.00, 14.30, 18.30, 21.40 Информ ТВ. 12.25 Мультфильмы. 12.50, 14.45, 17.10 Музыкальный момент. 13.00 Скорая помощь. 13.30 «Мануэла». Худ. фильм. 14.15 Советы садоводам. 14.50 «Танго на Дворцовую площадь». Худ. фильм. 16.00 «Выкус». Телесериал. 16.10 Дети блокады. 16.55 «Про ждущие камни». Телесериал для детей. 17.15 Бросайка. 18.00 Телемагазин. 18.05 Телеблиц. 18.10 Большой фестиваль. 18.45 Спортивные новости. 18.55 «Мануэла». Худ. фильм. 19.45 Телеслужба безопасности. 20.00 «Римлянка». Премьера худ. фильма (Италия). 2-я серия. 21.20 Дела городские. 21.55 Спорт, спорт, спорт... 22.15 «Телекомпакт». Музыкальное шоу. 23.15 Таэквондо. Второй чемпионат Европы.

Польша - 1

07.00 Кофе или чай? 08.45 Беседа. 09.00 «Мода на успех». Сериал пр-ва США. 09.30 Братство игр и приключений. 10.00 Новости. 10.10 Мама и я. 10.25 Дошкольники дома. 10.50 Гимнастика. 10.55 Поговорим о детях. 11.05 «Доктор Квинн». Сериал пр-ва США. 11.45 Музыкальная программа. 12.00 Приятное с полезным. 12.30 Мир людей. 13.00 Новости. 13.10 Агробизнес. 13.15 Культурно-публицистическая программа. 13.45 Охотники за тайнами. 13.55 Документальный фильм. 14.25 Сила традиции. 14.40 Историческая программа. 15.15 Энциклопедия второй мировой войны. 15.35 Тайная история СССР. 15.50 Программа на вечер. 16.00 Концерт. 16.30 «Мода на успех». Сериал пр-ва США. 17.00 Программа для подростков. 17.25 Программа для детей. 18.00 Телекомпания. 18.20 Публицистическая программа. 19.10 «Марфи Браун». Сериал пр-ва США. 19.35 Краткий курс истории. 20.00 Вечеринка. 20.30 Новости. 21.10 Телепеатр. 22.25 Пульс дня. 22.40 Неделя президента. 22.50 Миниатюры. 23.00 Тележурнал. 23.25 Документальный сериал. 23.45 Военная программа. 00.00 Новости. 00.20 «Утренняя заря». Фильм пр-ва Франции. 01.55 Развлекательная программа.

Польша - 2

08.00 Панорама. 08.10 Спортивная программа. 08.20 Утренний гость. 08.50 Академия здоровья. 09.00 Местная программа. 09.30 «Морки и Минди». Сериал пр-ва США. 10.00 Мир женщин. 10.30 Наша большая семья. 10.55 Мультсериял. 11.00 Кроссворд. 11.25 Телетурнир. 11.50 Мультихобби. 12.20 Сообщество в культуре. 12.50 Мир во Вьетнаме. 13.50 Академия здоровья. 14.00 Панорама. 14.20 Документальные фильмы. 15.10 Музыкальный журнал. 15.40 Музыкальные новости. 15.50 Приветствие. 16.00 Мультфильм. 16.30 Спортивная студия. 17.00 Репортаж. 17.30 Футбольный журнал. 18.00 Документальный фильм. 18.40 Рыцарский альбом. 19.00 Панорама. 19.10 Местная программа. 20.05 Колесо фортуны. 20.35 Программа для детей. 21.00 «Специальный отдел». Сериал пр-ва США. 21.30 Автожурнал. 22.00 Панорама. 22.35 «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. 23.30 Театральный журнал. 00.00 Марафон трезвости. 00.30 Фестивальная студия. 01.00 Панорама. 01.05 Фестивальная студия.

Аўторак, 19 верасня

Беларуское телевидение

7.35 Утренний коктейль. 7.50 Зеркало Си-эн-эн. 8.05 Авто-парк. 8.20 Бездельник. 8.40 «Поэт Ирина Бржевская». Фильм-концерт. 9.00 ТВ - школе. «Удивительный мир живой природы». 9.15 «Остров сковориц. Сковорица капитана Флинта». Фильм 2-ой. 10.15 «Дічык». Худ. фильм. 11.25 Турбоквест. Путешествия, встречи, отдыих. 11.45 «Зодчие». Док. фильм. 12.30 «Женский день». Худ. фильм. 13.50 Концерт Государственного академического ансамбля народного танца под управлением И. Мойсеева. 15.00 Новости. 15.10 «ТАСС уполномочен заявить». Худ. фильм. 10-я серия. 16.20 ТВ - школе. «Удивительный мир живой природы». 16.35 «Парадоксы Карамзина». Док. фильм. 17.45 Музыкальный антракт. 18.00 АТН (с сурдопереводом). Би-би-си. Си-эн-эн. 18.45 «Трижды один». Музыкальная передача МТВ. 19.00 «На добрый лад». Передача из Витебска. 19.25 Белорусский дом. Художественно-публицистическая программа. 20.05 Протокол. Международная программа. 20.20 Спортивный телекурьер. 20.40 Колыбельная. 21.00 Новости. 21.40 Музыкальный антракт. 21.55 АТН-кодекс». Проблемы преступности среди молодежи. 22.10 Час с «Верасами». Концерт. 23.10 Новости. 23.25 Под куполом Вселенной. 23.30 «Гарантую жизнь!». Худ. фильм. Гродно: 17.45 Дневник Принеманья. 18.10 Контакт. Публицистическая программа. 18.30 Контрапункты. 17 сентября 1995 года: взгляд сквозь десятилетия.

1 канал

5.00 Телеутро 8.00 11.00 14.00 0.05 Новости 8.20 17.20 «Тропиканка» 9.10 Тема 9.50 В мире животных 10.35 Пойми меня. 11.20 ТРК «Мир» 12.00 «Крах инженера Гарина», с.1 13.10 Иванов, Петров, Сидоров.. 14.20 Футбольное обозрение 15.00 Посмотри, послушай 15.20 Кактус и Ко 15.30 Кварте «Беселая кампания» 15.40 Между нами, девочками 16.05 «Элен и ребята» 16.30 Джэм 17.00 20.00 Время 18.10 Час-пик 18.35 Угадай мелодию 19.00 Тема 19.45 Спокойной ночи, малыши! 20.55 Из первых рук 21.05 «Двенадцатая ночь» х.ф. 22.45 Версии 23.05 50/50

Кanal «Россия»

6.30 Время деловых людей. 7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Вести. 7.25 Звезды говорят. 7.30 Клип-антракт. Клементия. 7.35 Ритмика. 7.50 Требуются... требуются... 10.05 Милицейская хроника. 10.15 Телегазета. 10.20 Док. фильмы. 10.50 «Камень сновидений». Мультсериял (Великобритания). 11.15 Новая линия. 15.05 Там-там новости. 15.20 Новая линия. 15.50 Месяцеслов. 16.20 Никто не забыт. 16.25 Шесть сокот. 16.45 «Камень сновидений». Мультсериял (Великобритания). 17.10 Зал ожидания. 17.55 Первенство мира по шахматам. Г. Каспаров - В. Ананд. 18.10 Л-клуб. 19.25 Подробности. 19.35 «Привет, мамочка». Худ. фильм (США). 21.15 Домино Михаила Боярского. 21.45 Экранные криминальные сообщения. 22.30 Река времени. 22.35 Автомаг. 22.40 «Берлин, Александрплатц». Худ. фильм (ФРГ). 8-я серия.

Санкт-Петербург

12.00, 14.30, 18.30, 21.40 Информ ТВ. 12.25 Мультфильмы. 12.50, 14.45, 17.10 Музыкальный момент. 13.00 Скорая помощь. 13.30 «Мануэла». Худ. фильм. 14.15 Советы садоводам. 14.50 «Танго на Дворцовую площадь». Худ. фильм. 16.10 Дети блокады. 16.55 «Про ждущие камни». Телесериал для детей. 17.15 Бросайка. 18.00 Телемагазин. 18.05 Телеблиц. 18.10 Большой фестиваль. 18.45 Спортивные новости. 18.55 «Мануэла». Худ. фильм. 19.45 Телеслужба безопасности. 20.00 «Римлянка». Премьера худ. фильма (Италия). 2-я серия. 21.20 Дела городские. 21.55 Спорт, спорт, спорт... 22.15 «Телекомпакт». Музыкальное шоу. 23.15 Таэквондо. Второй чемпионат Европы.

Польша - 1

07.00 Кофе или чай? 08.45 Беседа. 09.00 «Летающий Киви». Сериал для молодежи. 09.30 Телетурнир. 10.00 Новости. 10.10 Мама и я. 10.25 Дошкольники дома. 10.50 Гимнастика. 10.55 Поговорим о детях. 11.05 «Доктор Квинн». Сериал пр-ва Германии. 11.50 Музыкальная программа. 12.00 Рынок труда. 12.20 Плавать может каждый. 12.30 Клуб одиночных сердец. 12.50 Сто лет. 13.00 Новости. 13.10 Агробизнес. 13.15 Сельскохозяйственная программа. 13.45 Компьютерная школа. 14.00 Документальный сериал. 14.20 Великие открытия в науке и технике. 14.35 Джойстик. 14.55 Атом, звезды, жизнь. 15.10 Счет математики. 15.30 Квант. 15.50 Программа на вечер. 16.00 Музыкальная программа. 16.30 «Новые приключения Черного князя». Сериал для молодежи. 17.00 Журнал харьков. 17.25 Тиктак. 18.00 Телекомпания. 18.20 Лицом к лицу. 19.00 Мультсериял. 19.30 Сенсации XX века. 20.00 Вечеринка. 20.30 Новости. 21.10 «В глубоком укрытии». Фильм пр-ва США. 22.40 Пульс дня. 23.00 Сеймограф. 23.10 Дело для репортера. 00.00 Новости. 00.20 Документальный фильм. 01.25 Искусство. 01.25 Клуб одиночных сердец.

Польша - 2

08.00 Панорама. 08.10 Спортивная программа. 08.20 Утренний гость. 08.50 Академия здоровья. 09.00 Местная программа. 09.30 «Фитнес клуб». Сериал пр-ва Польши. 10.00 Мир женщин. 10.30 Кроссворд. 11.25 Телетурнир. 11.50 Мультихобби. 12.20 Сообщество в культуре. 12.50 Мир во Вьетнаме. 13.50 Академия здоровья. 14.00 Панорама. 14.20 «Запертая любовь». Сериал пр-ва Испании. 15.05 Музыкальный журнал. 15.35 Музыкальные новости. 16.55 Приветствие. 16.00 Сериал пр-ва Австралии. 16.30 Спортивная студия. 17.00 Документальный фильм. 17.35 Телетурнир. 18.00 Тележурнал. 18.10 В тени Кремля. 18.40 Католическая программа. 19.00 Панорама. 19.10 Местная программа. 20.05 Телетурнир. 20.35 Программа для детей. 21.00 Спортивная студия. 21.50 Спортивная программа. 22.00 Панорама. 22.30 Экологическая программа. 22.45 Репортеры представляют. 23.05 Художественный фильм. 00.15 Спортивная студия. 01.15 Панорама. 01.20 Художественный фильм.

Серада, 20 верасня

Беларуское телевидение

7.35 Утренний коктейль. 7.50 Экономист. 8.00 Зеркало Си-эн-эн. 8.15 «Лада ОМС» представляет: «Моя любовь, моя печаль». Телесериал. 8.45 «Прямо время и про себя». Поэтическая антология. Сергей Есенин. 9.00 ТВ - школе. Белорусская литература. «Мое сердце полно любви». Владимир Жылка и его творчество. 9.35 «Мятежный духом». Телесериал. 10.25 «Про момонтенка». «Пудель». «Возражение блудного попугая», «На последней парте». Мультифильмы. 11.05 «Дикая собака дingo». Худ. фильм. 12.40 Видимо-невидимо. 13.40 «И с вами снова...» Телевизионный фильм. 15.00 Новости. 15.10 «ТАСС уполномочен заявить». Худ. фильм. 10-я серия. 16.20 ТВ - школе. «Удивительный мир живой природы». Телесериал. 17.45 «Легкие шаги». Телевизионный худ. фильм. 18.00 АТН (с сурдопереводом). Би-би-си. Си-эн-эн. 18.45 «Трижды один». Музыкальная передача МТВ. 19.00 Калаж. Программа для деловых людей. 19.30 «Крок». «Закон и ты». Проблемы молодой семьи. Прямая линия. 20.10 Концерт Академического хора Национальной государственной телерадиокомпании Республики Беларусь. 20.40 Колыбельная. 2

15 - 21 верасьня 1995 г.

7

На тэлэвізіі

Пятніца, 22 верасьня**Белорусское телевидение**

7.35 Утренний коктейль. 7.50 Экономист. 8.00 Зеркало Си-эн-эн. 8.15 «Лада ОМС» представляет: «Моя любовь, моя печаль». Телесериал. 8.45 «В Печерские альпы». Док.фильм. 9.00 ТВ - школе. О чём говорит музыка? 9.20 «Мятежный духом». Телесериал. 10.15 «Бюро находит». Мультифильм. 10.50 «Золотые рога». Худ.фильм. 12.00 «Египетские ночи». Фильм-балет. 12.40 «Рассмешил клоуна». Худ.фильм. 1-я и 2-я серии. 15.00 Новости. 15.10 «Накануне». Худ.фильм. 2-я серия. 16.25 «Остановись, прислушайся...» Док. фильм. 16.40 «Праздник танца». Образцовый ансамбль танца «Журиника» (г.Белозерск). 17.25 «Все про все». Информационно-познавательная программа для детей. 17.45 Музикальный антракт. 18.00 АТН (с сурдопереводом), Би-би-си, Си-эн-эн. 18.45 «Трижды один». Музикальная передача MTV. 19.00 Параграф к «Протоколу». Международные перевозки. Прямая линия. 19.45 Диалоги о спорте. Профессор Николай Петров. 20.05 Экономист. 20.15 Многозвучие. 20.40 Колыбельная. 21.00 Новости. 21.40 Музикальный антракт. 21.55 «АТН-экспертиза». Проблемы одиночек и престарелых. 22.10 Компания «Центр» представляет: «Асы в небе». Худ.фильм (Великобритания). В перевыне (23.00) - Новости. 0.30 Под куполом Вселенной. Гродно: 17.45 Дневник Принеманья. 18.10 Библиотеке нужна поддержка. 18.30 Только по пятницам.

1 канал

5.00 Телеустро 8.00 11.00 14.00 0.55 Новости. 8.20 17.20 «Тропиканка» 9.10 «В поисках утраченного». 3.Фёдорова 9.50 Утренняя звезда 10.35 Пойми меня 11.20 ТРК «Мир» 12.00 «Крах инженера Гарина», с.4 13.10 Иванов, Петров, Сидоров... 14.20 Семь дней спорта... 15.00 «Белый клык» 15.25 Созвездие Орфея 15.35 Новая реальность 16.05 Рок-урок 17.00 20.00 Время 18.10 Дикое поле 18.25 Человек и закон 18.55 Поле чудес 19.45 Спокойной ночи, малыш! 20.55 «Рейли - король шпионов» х/ф 22.55 Версии 22.15 Взгляд 23.10 Музобоз 23.50 Теннис. Россия-Германия

Канал «Россия»

6.30 Время деловых людей. 7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Вести. 7.25 Звезды говорят. 7.30 Клип-антракт. Т.Овсиенко. 7.35 Ритмика. 7.50 Требуются... требуются... 7.55 Момент истины. 8.50 «Санта-Барбара». Худ.фильм. 9.40 Крестьянский вопрос. 10.05 Милицейская хроника. 10.15 Телегазета. 10.20 Клип-антракт. Линда. 10.30 Городской дом. «Ле Монти». 10.45 Мультифильм. 11.15 Новая линия. 15.05 Там-там новости. 15.20 Праздник каждый день. 15.30 Кенгуру. 15.50 Месяцеслов. 16.20 Никто не забыт. 16.25 Первенство мира по шахматам. Г.Каспаров - В.Ананд. 16.40 Клип-антракт. А.Укупник. 16.45 Дисней по пятницам. «Великий атлет». Худ.фильм. 18.25 Правительственные будни. 19.25 Подборности. 19.35 «Санта-Барбара». Худ.фильм. 20.30 Теннис. Кубок Дэвиса. Полуфинал. Россия - Германия. 21.25 «Городок». Развлекательная программа. 22.30 Река времени. 22.35 Автомаг. 22.45 Премьера телезрекана. «Лунапарк». Худ. фильм (Россия -Франция).

Санкт-Петербург

12.00, 14.30, 18.30, 21.40 Информ ТВ. 12.25 «Беги, малыш, беги». Телесериал. 12.50, 14.45, 17.55 Музикальный момент. 13.00 Скорая помощь. 13.30 «Мануэла». Худ.фильм. 14.20 Советы садоводам. 14.50 Ура! Комедия. «Ключи от неба». Худ.фильм. 16.05 «Хрустальный ключ». Фестиваль видеоклипов. 16.25 «Европейский калейдоскоп». 16.55 Руна Балтики. 17.15 «Поп-осатый хит» у Ксюши. 18.00 Телемагазин. 18.10 Большой фестиваль. 18.45 Спортивные новости. 18.55 «Мануэла». Худ.фильм. 19.45 Телеслужба безопасности. 20.00 «Ой вы, гуси». Худ.фильм. 21.25 «Наabis». Алене Алина. 21.55 Спорт, спорт... 22.10 «О любви». Худ.фильм (США). 23.25 Хоккей. Чемпионат МХЛ. «Крылья Советов» - «Спартак».

Польша - 1

07.00 Кофе или чай? 08.45 Беседа. 09.00 «Мода на успех». Сериял пр-ва США. 09.30 Моя программа. 10.00 Новости. 10.10 Мама и я. 10.25 Дошкольники дома. 11.00 Сериял пр-ва США. 11.50 Музикальная программа. 12.00 Тележурнал. 12.15 Делай как мы. 12.30 Под чёртой. 12.50 Спасти от забытья. 13.00 Новости. 13.10 Агробизнес. 13.15 Сельскохозяйственная программа. 13.40 Сумасшедший капитализм. 14.00 Не одно имя. 14.05 Если не Оксфорд, то что? 14.30 Тележурналы. 14.55 Каждый имеет право. 15.15 Кто есть? 15.35 Сумасшедший капитализм. 15.50 Программа на вечер. 16.00 Музикальная программа. 16.30 «Мода на успех». Сериял пр-ва США. 17.00 Программа для подростков. 17.25 Программа для малышей. 18.00 Телекомпресс. 18.20 Тележурнал. 18.30 Культурно-публицистический журнал. 18.45 Тележурнал потребителя. 19.05 Свидание в темную. 19.45 Сатирическая программа. 20.00 Вечеринка. 20.30 Новости. 21.10 «Свирепый бык». Фильм пр-ва США. 23.20 Пульс дня. 23.35 Четверть часа. 23.50 Тележурнал. 00.15 Новости. 00.35 Развлекательная программа. 00.50 Тележурнал. 01.00 «Спесивый Бени». Фильм пр-ва Ирландии. 02.20 Тележурнал культуры.

Польша - 2

08.00 Панорама. 08.10 Спорт. 08.20 Утренний гость. 08.50 Академия здоровья. 09.00 Местная программа. 09.30 «Полный дом». Сериял пр-ва США. 10.00 Трансляция заседаний сейма. 14.00 Панорама. 15.55 Приветствие. 16.00 Мультисериял. 16.25 Академия здоровья. 16.35 Музикальная программа. 17.00 Развлекательная программа. 17.25 История польского видеоклипа. 18.00 «Нескучные дни». Сериял пр-ва США. 19.00 Панорама. 19.10 Местная программа. 20.05 Один из десяти. 20.35 Программа для детей. 21.00 Тележурнал. 21.50 Спортивная программа. 22.00 Панорама. 22.35 Тележурнал. 22.40 Развлекательная программа. 23.10 Художественный фильм. 00.35 Фестивальная студия. 01.00 Панорама. 01.05 Спортивная студия.

Суббота, 23 верасьня**Белорусское телевидение**

8.00 Экономист. 8.10 Зеркало Си-эн-эн. 8.25 «Мама Ануш». Худ.фильм. 9.40 «Крымские страницы Александра Грина». Телесериал. 10.10 «Судьба моя и надежда - это ты, искусство». Телефестиваль творчества инвалидов. Передача из Бреста. 10.25 «Сотвори себя». Встречи на фестивале творчества инвалидов. Часть 1-я. 10.50 «Все про все». Информационно-познавательная программа. 11.10 Мультифильм. 11.20 Здоровье. Проблема школьного питания. Прямая линия. 12.10 «Так это было...» От Курска до Хингана. 12.35 Творцы. Народный мастер Ю.Л.Чурилов. 13.00 Футбол. Чемпионат Беларуси «Торпедо» (Минск) - «МПКЦ» (Мозырь). 2-й тайм. 13.50 Живая вода. Экологическая программа. 14.10 «А в Звони колокола...» Телеочерк. 14.25 «Мозаика праздника». Музикально-развлекательная программа с участием коллективов Стародорожского района. 15.25 Телеклуб охотников и рыболовов «Удача». 15.55 По вашим просьбам. «Впервые замужем». Худ.фильм. 17.30 «Сердитые мужчины». Передача 3-я «Архитектор Л.Н.Погорелов». 17.50 «Волчек-шоу». Пародийно-развлекательная программа. 18.20 «Тропическая жара». Худ.фильм. 19.20 Финансовое время. 19.35 «Галерея». Издатель Петр Марцев. Авторская программа Татьяны Егоровой. 20.05 Международные спортивные новости. 20.35 Колыбельная. 21.00 Новости. 21.45 «Звезды» на экране. Евгений Леонов в худ.фильме «Американский дедушка». 23.05 «Футбол. «Динамо-93» - «Атака-Аура». Послесловие к матчу. 23.15 Под куполом Вселенной. 23.20 Видимо-невидимо.

1 канал

6.30 Телеустро 8.00 11.00 14.00 00.40 Новости. 8.20 17.20 «Тропиканка» 9.10 «В поисках утраченного». 3.Фёдорова 9.50 Утренняя звезда 10.35 Пойми меня 11.20 ТРК «Мир» 12.00 «Крах инженера Гарина», с.4 13.10 Иванов, Петров, Сидоров... 14.20 Семь дней спорта... 15.00 «Белый клык» 15.25 Созвездие Орфея 15.35 Новая реальность 16.05 Рок-урок 17.00 20.00 Время 18.10 Дикое поле 18.25 Человек и закон 18.55 Поле чудес 19.45 Спокойной ночи, малыш! 20.55 «Рейли - король шпионов» х/ф 22.55 Версии 22.15 Взгляд 23.10 Музобоз 23.50 Теннис. Россия-Германия

Канал «Россия»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести. 7.25 Звезды говорят. 7.30 От «винта». 7.45 Компас «Роста». 8.00 Виниловые джунгли. 8.30 Пилигрим. 9.15 В мире животных. 10.10 Как жить будем? 10.55 А.Гурнов. «Чисто английский репортаж». 11.05 «Капитан «Америка». Худ.фильм (США). 12.45 Горячая десятка. 13.20 Де факто. 13.35 «Комиссар Мегра и ленивый вор». Худ. фильм сериала «Расследование комиссара Мегра». Часть 1-я. 14.25 Наш сад. 14.55 Телеконкурс юристов. 15.40 «Крестный ход в Курской губернии». 16.10 Твои возможности, человек. 16.40 Звезды мирового экрана. 17.10 Первенство мира по шахматам. Г.Каспаров - В.Ананд. 17.25 Караоке по-русски. 17.55 Теннис. Кубок Дэвиса. Полуфинал. Россия - Германия. 18.50 Клип-антракт. Чашечка кофе с Ф.Киркоровым. 19.25 С.Бондарчук в фильме «Попрыгунья». 21.05 Совершенно секретно. 22.30 Река времени. 22.35 Автомаг. 22.40 Звуковая дорожка.

Санкт-Петербург

6.30 Христос во всем мире. 7.00 Доброе утро. 8.00 Живьем... 9.00 Мультифильм. 9.25 «Ой вы, гуси». Худ. фильм. 10.50 «Забытые мена». Телесериал. 11.10 «Рандеву». М.Шуфтинский. 11.40 «Игорь Владимирович Ильинский. Уроки жизни». Телесериал. 12.40 Теледоктор. 13.00 Телевизионная служба труда и социального устройства. 13.15 Исторический альманах. 13.45 Киноканал «Осень». 13.50 «Военно-полевой роман». Худ. фильм. 15.20 «Рафаэль». Телесериал цикла «Палиты»(Франция). 15.55 Мультифильм. 16.05 Экология города. Круглый стол. 16.50 Андре. 17.10 Зебра. 17.55 Экспресс-кино. 18.10 Большой фестиваль. 18.30, 21.40 Информ ТВ. 18.55 Детектив на экране. «Черная кобра» (Италия). 20.35 Телеканал «Не хочешь - не смотри». 22.00 «Последнее объятие». Худ. фильм (США). 22.35 Автомаг. 22.40 Звуковая дорожка.

Польша - 1

08.00 Прошу ответить. 08.15 Из Польши. 08.30 Все об огороде. 08.55 Агролиния. 09.30 Сериял пр-ва Австралии. 09.55 Программа дня. 10.00 Новости. 10.10 Программа католической радиодрамы для детей. 10.35 Программа для молодежи. 12.00 «Чудесная планета». Документальный сериал. 13.00 Новости. 13.10 Страна. 13.35 Телеконцерт пожеланий. 14.00 Животные мира. 14.30 Мультифильмы У.Диснея. 15.40 Телетеатр. 16.40 Тележурнал. 17.05 «Билл Гугибуш». Сериал пр-ва США. 17.30 Тележурнал. 18.00 Телекомпресс. 18.25 Телетурнир. 18.50 Тележурнал. 19.05 «День за днем». Сериал пр-ва США. 20.00 Вечеринка. 20.35 Телеканал «Не хочешь - не смотри». 22.00 «Последнее объятие». Худ. фильм (США).

Польша - 2

08.00 Панорама. 08.10 Тележурнал. 08.30 Такие одиночки. 09.00 Мультисериял. 09.25 Приветствие. 09.30 Местная программа. 10.30 Тележурнал. 11.00 Жизнь рядом с нами. 11.30 Программа для детей. 12.00 Час с Ганной Барбэрой. 12.35 Академия польского кино. 15.35 События недели. 16.00 Телетурнир. 16.05 Приветствие. 16.40 «Фитнес клуб». Сериал пр-ва Польши. 17.05 Телетурнир. 18.00 Сериал пр-ва США. 18.55 Розыгрыш лото. 18.55 Панорама. 19.10 Местная программа. 19.30 Семь дней - мир. 20.05 Телетурнир. 20.35 Сумасшедшие цифры. 21.00 Трансляция концерта. 22.00 Панорама. 22.30 Слово на воскресенье. 22.35 Спортивная студия. 23.05 «Место жительства». Фильм пр-ва Англии. 00.00 Мы артисты. 01.00 Панорама. 01.05 Концерт. 01.45 Спортивная студия.

Нядзеля, 24 верасьня**Белорусское телевидение**

8.00 «Время для размышлений». Худ.фильм. 9.05 Мультфильм. 9.10 «Новости-ТВ». 9.25 Уроки Н.Новожиловой. 9.55 «Все дело в шляпе». Развлекательная программа. 10.25 О шахматах и шахматистах. 10.55 Мультиклуб. 11.20 Лучшие хиты MTV. 11.50 ТурбоЭкспресс. Путешествия, встречи, отдых. 12.10 «Все нормально, мама!». Развлекательная программа. 12.40 Арсенал. Программа для армейцев. 13.10 Авто-парк. 13.25 «Барбиполо». Игра-викторина. 13.55 Карт-100. Кубок Беларуси. VII этап. Личная гонка. 14.20 Междуднамі, женщиными... Встречи в Лондоне. 14.55 Карт-100. Кубок Беларуси. VII этап. Командная гонка. 15.25 Воскресный канал детского творчества «Окно». 16.25 «Победитель». Спортивно-развлекательная программа. 16.45 Премьер-кино. 17.35 Театр в кресле. 18.15 Стиль. 18.35 «Экспедиция». Научно-популярный сериал. 19.10 Телеананс. 19.15 Бездельник. 19.35 Колыбельная. 20.00 Резонанс. 21.05 Карамболя. Ток-шоу с участием призеров. Первенства мира по легкой атлетике И.Астапковича. 21.35 «Синема» представляет: «Убийцы леди». Худ. фильм (Великобритания). 23.15 Под куполом Вселенной. 23.20 «Я возвращаю Ваш портрет...» Фильм-концерт.

1 канал

6.30 Телеустро 8.00 11.00 14.00 00.40 Новости. 8.20 1

